אורי דן

יום כיפור הארוך

ד ציבור הישראלי נגרר לאחרונה לח־זות שוב בוויכוח־סרק סביב סודות קהי־ליית המודיעין הישראלי. מצד אחד עומד ראש־המוסד לשעבר, האלוף (מיל') צבי זמיר, הטוען וחוזר שפעל כיאות ובזמן, כשסיפק את המידע המצויין שהיה על המלחמה הממשמ־שת ובאה — מלחמת יום־הכיפורים 1973. ולכן, ידיו נקיות מהמחדל הנורא שהוביל לא־סון באותה מלחמה.

מאידך עומד, כפי שעשה זאת שוב בט־לוויזיה בשבוע שעבר, תת־אלוף (מיל') יואל בן־פורת, מי שהיה אז ראש יחידת איסוף חשו־בה במודיעין הצבאי. זה תפס פוזה של אינ־

צילום: משה מילנר, לע"מ

בני בגין
הענ צמח רחוק מהחפוח

קוויזיטור, של מין טורקווימאדה מודרני, ה־עוטה גלימה של מדינאי בעת ובעונה אחת. והוא מאשים את זמיר על שלא העביר במועד את המידע שקיבל על מיידיותה של המל־חמה.

זה מול זה נאבקים מעל המסך הקטן זמיר ובן־פורת, כתרנגולות זבות דם ומרוטות נו־צות על סודות מודיעין שאפילו כיום, למעלה מ־16 שנה לאחר אותה מלחמה ארורה, לא ניתן לדון עליהם בגלוי. לציבור שרבבות ממנו היו אז תלמידי בית־ספר, או כלל לא נולדו, נשמע כל הויכוח ככתב חרטומים. וה־עיתונאים, רובם חסרי ידע מינימלי בעצמם, עושים מכך מטעמים טריים.

■ חשיפת המרגל הבכיר

מ זעזע היה לשמוע את בן־פורת בטל־וויזיה, יושב לו בנחת ומשחרר את לשונו באומרו שהוא הכיר אז, ב־1973 את „כל המ־רגלים" ורומז כי המקור ממנו שמע זמיר על מיידיותה של מלחמת יום־הכיפורים היה כאילו בסדר חשיבות של „בנו של סאראת". ואילו המראיין החרוץ והמוכשר הגיב מיד בחיוך, כי אולי היום מתאים יותר להשתמש בהשוואה מהסוג: „בנו של מובארק".

הכל צחוק. הכל בדיחה. איזה סוכנים ירצו לפעול למען ישראל ואיזה מרגלים ירצו לעבוד ברשותה, אתה תמה, כאשר קצין בכיר לשעבר מהמודיעין הצבאי מקשקש כך בל־שונו? חלחלה חולפת בגוף.

לא יכולתי להשתחרר מהתחושה הקשה יותר, שכל זה מתרחש גם משום שבן־פורת רוצה לזכות בתשומת לב ציבורית. אולי כדי לפצות על הרגשת הקיפוח שיש לו, משום שלא קודם יותר במערכת הצבאית בטחונית. לכן הוא מנהל מערכה, בנסיון לעורר עניין, תוך שהוא רוכב על הסוס המת בן 16 שנה: כיצד הוא, בן־פורת, הזהיר את הידיעות על המלחמה המתקרבת — וכיצד הן למעשה הושלכו לפח האשפה.

הוא צודק בכך. אבל זהו סיפור מוכר וישן של ראש־המודיעין־הצבאי דאז, אלי זעירא, אשר בשחצנות פושעת זילזל בידיעות. ושל ראש־מוסד אטום ולא חכם, צבי זמיר, שלא ידע למצות ולתפעל כראוי, במקצועיות וב־יעילות את מערכת המקורות שעמדה לר־שותו.

לאור הצלחתם זו של ראשי־המודיעין שלה, הם זכו כנהוג בישראל, בפרסים. רשו־יות המדינה סייעו לאלוף (מיל') אלי זעירא המודח להפוך לאיש עסקים אדיר בינלאומי — תוך אספקת יידע וציוד מודיעיני־בטחוני למדינות זרות. ואילו זמיר קיבל במתנה את ניהול בתי־הזיקוק.

■ „קונספציה" במקום מידע

א בל ויכוחי הרכילות, החמורים והפא־תטיים לעיתים, המתנהלים עתה בין זמיר לבן־פורת, יש להם היבט אקטואלי וחיוני אחד לפחות. הם מזכירים שקהיליית המודיעין הישראלית סיפקה לקברניטים את המידע הטוב ביותר שאיזה שהוא מודיעין יכול לספק לגבי בואה של מלחמה.

אבל „הקונספציה" של הדרג המדיני־בט־

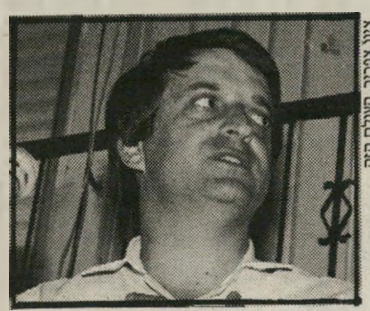

צילום: משה מילנר, לע"מ

דן מרידור
ארון המתים של הליכוד

חוני העליון פסלה את הידיעות הללו ופינתה את המקום ל„הערכת מצב". הערכת המצב, כלומר, האמונה של הקברניטים היתה — „שהערבים לא יעזו לצאת למלחמה ואם ייצאו — נשבור להם את העצמות". אנשי המודיעין והבטחון התאימו את מחקריהם לר־צון הבוסים.

כלומר, הידיעות המודיעיניות על בוא המלחמה, זרמו כולן או רובן, בין אם מה־צינורות של בן־פורת, או של זמיר. אבל צמרת הממשלה והבטחון לא רצתה להאמין להן, אלא להרהורי ליבה. אותה צמרת של זכרונם לברכה גולדה מאיר, משה דיין, הרמטכ"ל דאז דוד אלעזר, ורק לאחריהם יבדל אלי זעירא שגילם ביהירותו את הטמ־טום כולו.

החמור הוא לא במה שקרה אז, אלא שמב־חינה זו לא השתנה דבר מאז ועד היום. להיפך — המצב החמיר ו„הערכות המצב" כלומר האשליות של הפוליטיקאים ללא מדים וב־מדים, תופסות את מקום הידיעות. בכל תחום, לא רק בבטחון, אלא בכלכלה, בחברה, בפר־ליטיקה, במדיניות.

הידיעות הברורות הקיימות על החמרת האבטלה, המשך המיתון, המשך הירידה הח־מורה וחוסר ההכנות לאפשרות עלייה חיונית מברה"מ — מפנות מקומן לבשורות אופ־טימיות בנוסח — „יהיה בסדר", „הדברים מסתדרים", „נקיים דיון". הערכות מרגיעות שאין מאחוריהן כל עשייה, או לפחות כוננות.

■ נסיכי הטיפשות הפוליטית

א ת הדוגמא האחרונה סיפקו פוליטי־קאים מן הליכוד. ראש־הממשלה שמיר הכטיח שהבחירות יביאו את „הדגל הכחול־לבן לבניין ההסתדרות". בני בגין, האחראי ישירות לבחירות האלה מטעם הליכוד, היה יותר צנוע משמיר בהערכת המצב שלו. אבל גם הוא הבטיח הישגים מפליגים.

כאשר באו התוצאות התברר שלהיות הבן של מנחם בגין הגדול אינו אומר שהאילן העבות צמח קרוב לתפוח. כל מסעו של בגין הצעיר, כולל הופעותיו הגרוטסקיות בקיבו־צים נתגלה ככשלון מוחלט. גם הערכת מצב שגוייה, וגם כשלון בעשייה, במבחנו הראשון בחיים הציבוריים.

כנ"ל לגבי ידידו ושותפו לאמיבצייית ה־שלטון, שר המשפטים דן מרידור. זה היה איש סודו של שמיר, כשהאחרון רימה את „הד־תיים" והבטיח להם הרים וגבעות כדי ש־יאפשרו לו להיות ראש־ממשלה לפני כשנה. עתה באה שעתם של „הדתיים" לגמול למ־רידור ולמיטיבו. כדי למצוא חן בעיני הש־מאל מיהר מרידור להביא את „חוק יסוד זכויות האדם". במקום שיסייע למערכת הב־טחון בחקיקת חוקים רחופים למלחמה בטרור הפלשתינאי.

על זכויות האדם צריך להילחם ואף להיות מוכנים ליפול. אולם מה שהגיש מרידור זוהי פארסה לגבי המדינה היהודית. חוק שיבטיח את זכויות הערבים וימעיט מזכויות היהודים — בארצם ועליה.

הערכת המצב של דן מרידור היתה שהוא יוכל להחזיק את החבל בשני קצותיו. „להת־

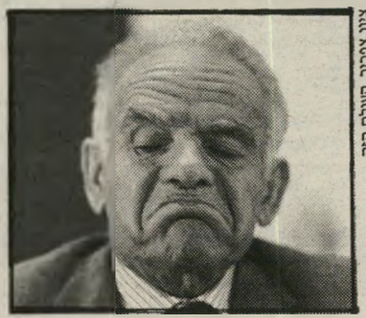

צילום: משה מילנר, לע"מ

יצחק שמיר
בנעלי גולדה ובעיקבותיה — „הביתה!"

קרב למרכז" גם באמצעות החוק, גם כדי להבטיח את השלטון לשם שלטון, בשותפות עם יצחק רבין ואנשיו, וגם לשמור בכיסו את „הדתיים".

עתה התברר שמרידור תקע אולי את המסמר המכריע בארון המתים של שלטון הליכוד. „האגודה" פרשה בעיקר בגללו, ש"ס איימה שתפרוש, כסאות שמיר ו„נסיכיו" הת־ערערו, ושמעון פרס חש שוב שבידיו אולי להקים ממשלה צרה.

הספשות הפוליטית שמגלים בגין־מרידור וחבריהם לחצר של שמיר, עלולה להחזיר לאט אבל בטוח את הליכוד לאופוזיציה. שם יאבד כח האיום שהם טורחים להשמיע כל הזמן. אם לא יסייעו לשמיר, הם מלחשים, הרי מאות מחברי המרכז יאבדו את הג'ובים שלהם כ„דירקטורים", מנכ"לים ושאר כיבודים.

להיפך. מחדליהם או מעשיהם של בנימין בגין ומרידור, כמו אלה של שמיר עצמו, מעי־דים כבר עתה ששלטון הליכוד עומד בסכנה מיידית. כנראה שלהיות אשכנזי מצאצאי „ה־משפחה הלוחמת", כפי שבנוייה חצר שמיר, אינו מהווה ערובה אוטומטית להצלחה. בוו־דאי שלא לכושר עשייה ולחוכמה פוליטית. כי האשלייה, הערכת המצב המוטעית, תפסה את מקום הניתוח הקר של המצב והצערים הנכונים בהם יש לנקוט.

■ שוב מטעים את העם

א בל את הטון להשרשותן של קונספ־ציות מוטעות כאלה נתן שמיר עצמו, כאשר בנושאי בטחון ומדיניות חיוניים מצ־טרפים אליו שר הבטחון יצחק רבין וה־רמטכ"ל דן שומרון. מבחינה זו, יבדל"א, הם נכנסו בריוק לנעלי גולדה, דיין, ו„דדו" אלעזר.

היו לשמיר ידיעות מעולות לפני למעלה משנתיים, במסמכים מפורטים, שהעניין הפ־לשתינאי הוא על סף התפוצצות פנימית — והוא, יחד עם רבין, לא עשו דבר למנוע זאת.

שמיר קנה והפיץ יחד עם רבין ש„האינ־תיפאדה תחוסל בקרוב" וכן ש„כבר צומצמה רמתה" בניגוד גמור למתרחש בשטח עד היום הזה, כשהטרור הפלשתינאי חצה כבר מזמן גם את „הקו הירוק" לשעבר.

היו לשניים ידיעות מצויינות שאש"ף עומד להכריז על מדינה פלשתינאית וכי ארה"ב עומדת לפתוח בדיאלוג עימו — אבל הם האמינו בהערכות המצב השגויות שלהם, שיקרה ההיפך.

שמיר קנה מרבין „הברקה" שבאה לשר הבטחון בשעת מצוקה, כשהואשם ובצדק במתן ההוראה „לשבור להם את העצמות". שמיר חשב שתכנית הבחירות של רבין היא רק „גימיק תקשורתי" והנה הסתבר לו שהיא הפכה להיות לסלע מחלוקת בינו לבין ה־מימשל האמריקאי, לגורם פירוד בתוך העם ובתוך מפלגתו, להובלת ישראל לקראת מו"מ על הקמת מדינה פלשתינאית־אש"פית, ולהמשך המלחמה.

והחמור מכל: לשמיר ולרבין זורמות ללא הרף ידיעות ברוקות כי אש"ף ומצרים רואים בתכנית הבחירות הישראלית פתח בטוח להכנעת ישראל. אך החומר המודיעני המ־

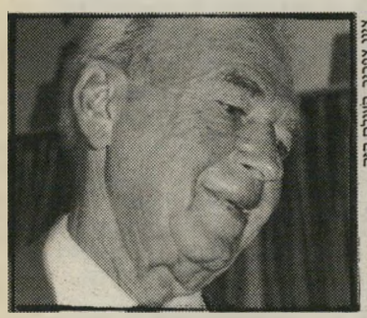

צילום: צביקה, העולם הזה

יצחק רבין
„לשבור להם את העצמות"

שובח נזרק לאשפה ומוסתר מהציבור כמו אז בערב יום־הכיפורים 73'.

■ הם ישלמו בראשם

ל אור כל אלה, נראים ויכוחי זמיר־בן־פורת כבלתי רלבנטיים, אלא בבואם לשמש תזכורת לכך ש„יום־הכיפורים" הארוך נמשך עד עצם היום הזה. ההתעלמות מהמי־דע, מהעובדות, הפכה להיות סימן היכר של הממשלה הנוכחית וחברי־הכנסת שלה.

קיים בכל זאת הבדל יסודי אחד לפחות: ב־1973, כעבור כמה ימי מחדל, שילמו, וב־צדק, לא רק אלופים ורמטכ"ל בראשם, אלא לבסוף גם ממשלת גולדה מאיר, והיא עצמה, כאשר למעשה סולקה ונאלצה ללכת בבושת פנים וביגון הביתה. משום שהעם קם לתבוע מהם דין וחשבון. „גולדה הביתה!" — זאת היתה הסיסמא.

האשלייה העצמית של החבורה השלטת כיום היא כה גדולה, עד שהיא גורמת להם להאמין שעתה, לאחר שנים של מחדל — שוב אין מי שיתבע מהם את המחיר. וזוהי טעות נוספת שלהם בהערכת המצב ■